

GRIFFIERS OVER DE GRENS

OVER NUT EN NOODZAAK VAN KENNISUITWISSELING

ARTIKEL

TOON CORNELISSEN, DJIMMER PETRUSMA, ROBERT-JAN RITSEMA

Toon Cornelissen MMC is raadsgriffier gemeente Boxmeer,

Djimmer Petrusma MMC is raadsgriffier gemeente Dronten,

drs. Robert-Jan Ritsema is directeur

Business Development Bestuursacademie Nederland

In onze griffierskringen wisselen we de best practices uit, lenen we de wielen die de collega al heeft uitgevonden en denken we samen na over verbeteringen. In commissies van de vereniging, themabijeenkomsten, verenigingsraad en congressen ontmoeten we elkaar in breder verband, wisselen we ook onze ervaringen uit en denken mee over verschillende onderwerpen die ons vakgebied raken. En sinds kort is er ook de mogelijkheid om die ervaringen weer te toetsen in een internationaal perspectief. Door de aansluiting van de VvG bij het IIMC (International Institute of Municipal Clerks) kunnen we onze kennis verder verbreden en ontmoeten we collega's uit de hele wereld. Soms geeft het een gevoel van herkenning en soms brengt het nieuwe ideeën, zowel voor ons vak als griffier als voor het lokaal bestuur. Het verruimt onze blik om mee te denken. En vaak constateren we, met genoegen, dat we het allemaal zo gek nog niet voor elkaar hebben.

Delen van waarden

In dit artikel nemen we jullie mee in een bespiegeling langs het internationale veld van kennis delen, ervaringen uitwisselen en mondiale intercollegiale consultatie. Wat kunnen we leren van onze internationale collega's? Welke gedeelde waarden hebben we, en hoe kijken internationale collega's naar ons, dat kleine land met die 'polder-mentaliteit'? Na het jaarcongres van het IIMC in Hartford (van 17 tot 21 mei 2015) verscheen op Facebook het volgende bericht van een Amerikaanse collega griffier: *"Two of our favorite clerks moving over to "the dark side" ;-)
We know that the reason they are such great Mayors is because they are clerks at heart!"*

De collega heeft het over onder meer onze eigen Jaap Paans die is "overgelopen" van het griffierschap naar het burgemeesterschap. Zo denken zij er in de Verenigde Staten over en bij ons gelden ook dezelfde waarden (en humor).

Het delen van waarden gebeurt als vanzelf als je griffiers of clerks uit 14 verschillende landen met elkaar in contact brengt. Dan blijkt gelijk dat er ondanks verschillen ongelooflijk veel overeenkomsten zijn. Binnen een fractie van een seconde ben je een klankbord voor een collega uit een ander deel van de wereld. Chris Shalby, Executive Director IIMC, benadrukt ook de platform-functie: *"Affiliations with international contacts whether they are from the UK, the Netherlands, Israel and North America are first and foremost a platform for sharing professional experiences and dialogues. There are major differences that exist between the countries regarding the role of local government; however, what we can all learn from each other is knowing that those differences and similarities are essential for the development of local government no matter if you are a CEO in Europe or a Municipal Clerk in North America".*

De contacten zijn warm, respect- en waardevol en zetten zich ook na de conferenties voort. Met de huidige technologieën is contact leggen met andere werelddelen makkelijk te organiseren en zijn we snel vindbaar voor onze internationale collega's. Zo werd Ina Middelkamp (griffier in Westerveld) na het congres als klankbord ingeschakeld door de griffier van Lenexa, David Bryant: *"I meant to ask you about your meeting agendas. Do you prepare those? Also, do you do a meeting packet (materials the board studies for each item). If so, do you use a packaged software program to prepare your agenda and packets? We are currently looking into*

this type of software and was curious what you use or if you do your own in house". Een mooi voorbeeld van het feit dat er geen grenzen zijn voor uitwisseling.

En dichterbij huis ook een mooi voorbeeld, bij onze zuidelijke burens. Aan het woord is Ronny Frederikx, gemeentesecretaris in Essen en president van UDITE: *"Als buur van Nederland, staan wij als Vlamingen met verwondering te kijken naar de veranderingen die met snelreinvvaart door Nederland razen. Herstructureringen, monisme versus dualiteit, gemeentesecretarissen op de schop, wethouders die worden afgezet, we kunnen het als beduusde zuiderburen niet altijd vatten. Was Nederland dikwijls het gidsland met zijn moderne aanpak van lokaal bestuur, zijn planmatige aanpak en zijn efficiëntiegedachte, dan is het dit al een hele poos niet meer en spiegelen we ons niet meer aan dit model. We houden het liever kleinschaliger, gezelliger, overzichtelijk met niet al te veel papier, liever pragmatisch dan planmatig. Alhoewel, met de nodige vertraging volgt de BBC (de beleids- en beheerscyclus, het nieuwe meerjarenplan in Vlaanderen) de gedachte van een meer doordachte beleidsplanning. En moeten we, de crisis indachtig, het allemaal zuiniger en dus efficiënter doen"*.

Culturele verschillen zijn er ook

Tijdens een workshop in Hartford bespraken we welke waarden voor ons het belangrijkste waren. Uit een ruim aanbod (denk aan begrippen als integriteit, betrokkenheid, wijsheid, eerlijk, visie e.d.) moesten we een selectie maken van tien waarden. Over de benoemde waarden waren we het snel eens; discussie kwam er over wat nu de belangrijkste waarde is. Met name omdat we, ieder vanuit ons eigen cultuur, een andere beleving hebben van de waarden. En dat maakt een discussie hierover zo waardevol, je wordt gedwongen na te denken over je eigen set van waarden en tegelijkertijd ook over de waarden van de ander. De waarden vormen de basis voor het handelen van de ander.

Een van ons merkte het twee dagen later in de bus naar 'downtown'. Daar kwam hij de collega tegen waarmee hij stevig had gediscussieerd: *"Jij bent die vent die me deed nadenken over wat ik het belangrijkste vond. Waarom moest je nu zo nodig stellen dat moed belangrijker is dan kennis? Ik begin bijna aan mezelf te twijfelen"*. Het is een waardevolle reactie, want het laat zien dat de discussie heeft aangezet tot nadenken, trouwens ook bij onze mede-auteur. Die discussie doet ertoe!

Verschillende inrichting en structuur

Naast de verschillen in waarden heb je ook de verschillen in de inrichting en uitvoering van het systeem. Onze collega uit Schotland, Ken Graham (President of the Society of Local Authority Lawyers) verwoordt dit als volgt: *“One of the benefits in the networking opportunity offered by attending the IIMC conference is that you are able to find out from delegates in other countries how the position of town clerk is regarded in those countries and the importance given to training and professional development of town clerks. This allows areas of best practice to be identified. From talking to delegates from other jurisdictions, it became clear that the role of municipal clerk varies. This is inevitable because of the range of sizes of municipalities that are represented. In the United States for example it became apparent from talking to delegates that that records management is seen as being an important part of the role. This isn't the case in Scotland. It is also the case that in Scotland we are behind others, including colleagues in Europe in promoting advanced education for municipal clerks”.*

Onze blik wordt ook gevoed met gewone praktische inzichten en leert ons begrijpen waarom in de ene democratie sommige vanzelfsprekendheden niet werken of kunnen werken. Daarbij denken we maar eens terug aan het symposium in Brussel (2014) dat we mee mochten organiseren. Dat kreeg niet voor niets de titel mee: *Broadening your horizons – A European perspective on local democracy in action and multi-level governance*. Frankrijk, zo leerden we van professor Steyvers van de universiteit van Gent, bleek te beschikken over een gemeente met slechts één inwoner en niettemin een burgemeester en een gemeenteraad. Tja, probeer dat maar eens georganiseerd te krijgen. Of, zoals Ronny Frederikx ons nog toevertrouwde: *“Even verwonderd waren we een aantal jaren terug toen vanuit Nederland de gedachte kwam van ‘de Belgen doen het beter’. Het federale België met zijn rits gewest- en gemeenschapsregeringen, zijn overdaad aan (relatief kleine) gemeenten (308 gemeenten voor 6 miljoen inwoners), met daarboven nog een federale regering, en daaronder de provincies en een reeks intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, kunnen we moeilijk afdoen als efficiënt bestuur? Of was het de centralistische aansturing die de Nederlanders naar België deed kijken, waar alles dichter bij de burger lijkt?”*

Het feit blijft, de ene gemeente in welk land dan ook is de andere niet. In Nederland zijn de gemeenten staatsrechtelijk gezien gelijk, maar in bijvoorbeeld de Verenigde Staten, Duitsland of Frankrijk zien we grote

verschillen. Daar kunnen echter ook oplossingen liggen voor problemen die we in Nederland ervaren en waarover we als griffiers gevraagd worden mee te denken, zoals een betere democratische legitimatie voor de gemeenschappelijke regelingen. We zijn gauw geneigd te denken vanuit bestaande structuren. Maar met de opgedane internationale kennis hebben we eerder begrip voor bepaalde problemen en zien we eerder oplossingen in andere niet onbekende structuren, werkwijzen en weten we op meerdere manieren daar handen en voeten aan te geven.

Ons Nederlands openbaar bestuur is volop in beweging. Het lijkt ook wel of die ontwikkeling niet in ruste komt. In België en in Duitsland is herindeling geen issue. Wij zijn er steeds mee bezig. We zoeken naar structuren om efficiënt te kunnen werken en om de burger kort bij ons te houden. Het zijn moeizame processen om die naar een hoger plan te tillen. Voor de griffier ligt hier de kans om in de toekomst daar meer mee bezig te zijn dan met het rondsturen van stukken.

Opleidingsinstituten

Niet alleen clerks ontmoeten elkaar via het IIMC, ook de professionals die opleidingen en trainingen ontwikkelen. Permanente educatie is internationaal al gemeengoed. De bij het IIMC aangesloten Institute Directors (de zgn. opleidingsdirecteuren) wisselen onderling frequent lesprogramma's, methodieken en nieuwe ervaringen uit om onderwijs en training zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de dagelijkse praktijk (en levensfase) van de griffiers: Leren stopt namelijk nooit. Gedreven door het gezamenlijke doel onze griffiers nog beter te equiperen en ze in staat te stellen zo goed mogelijke dienstverlening te bieden. Als Nederlands Instituut (het DIMC) hebben we daarbij een sterke band met onze internationale collega's opgebouwd die aan universiteiten lesprogramma's voor clerks aanbieden. De laatste periode hebben we met name onze band met de Canadese collega's verder uitgebouwd, waar we opvallende overeenkomsten mee hebben: *"I think there are many similarities between the Dutch Clerks and the Clerks that I know in Ontario and elsewhere in Canada. In general, I find the Dutch Clerks to be quite well-educated (more so than counterparts in the US) with most having at least a University Bachelor's degree prior to beginning to work in the municipal sector. I also believe that the Dutch Clerks are considered to be a key player in the municipal senior management team, just as they are in Canada. And like our Canadian Clerks, the Dutch Clerks are relied upon to provide sound*

professional guidance and advice on a number of legislative responsibilities. They have much less of a clerical role and more of a management/ leadership role”, zegt Andy Koopmans, directeur van AMCTO (Association of Municipal Clerks and Treasures of Ontario).

Beeld van Nederlandse griffiers over de grens

Hoe kijken onze internationale collega's naar ons, welke indruk maken wij nou over de grens? Sharon Cassler, griffier van Cambridge (Ohio, USA) vindt Nederlandse griffiers erg toegewijd: *“I would say that the Dutch clerks are very dedicated to the profession and have a very high standard of ethics and morals that carry in to their daily duties as Clerks/Administrators. I see my Dutch friends being very involved in their municipalities. That seems to be something that our US Clerks could take a lesson from”.*

Ronny Frederikx, gemeentesecretaris in Essen (België) en president van UDITE beseft dat de scheiding der Nederlanden een veel diepere sloot heeft gegraven tussen Noord en Zuid dan gedacht: *“De culturele, politieke en bestuurlijke cultuur is die tientallen jaren in een andere richting geëvolueerd. Dit besef werd versterkt toen het congres van de Waalse collega's in Rochehaut – provincie Luxemburg – werd bijgewoond en werd vastgesteld dat, ondanks het feit dat de bestuurlijke banden tussen Vlaanderen en Wallonië zijn doorgeknipt, onze gelijkenissen veel sterker zijn dan die met Nederland. Spreken we een andere taal, dan ervaren we dat de invloed van het bestuurlijk systeem onder Frans bewind nog duidelijk herkenbaar is. Of kijkend naar de bureaus te moeten vaststellen dat nabij niet nabij, maar veraf is, en veraf dikwijls dichtbij kan zijn”.*

Volgens Colleen Nicol, griffier van Riverside (CA, USA) kunnen Amerikaanse griffiers veel leren van Nederlandse: *“For example, support for medical and recreational marijuana dispensaries is growing in the United States. This is a new land use for most U.S. communities that comes with some trepidation on how best to regulate the industry – or not. Should there be minimum distances from school and churches? Should they be taxed and, if so, at what level? What is the best use for resulting revenues? What approach can be taken to calm the fear of those who do not favor the industry? The Dutch can offer a lot of advice to anticipate challenges and identify solutions”.*

De Canadese collega Andy Koopmans ziet niet zoveel verschillen tussen Canada en Nederland: *“I really don’t see that many differences between the Dutch Clerks and Canadian Clerks since both are driven by an interest in their communities and the implementation/ administration of their responsibilities in the most efficient and effective way possible. I think the best learning opportunities relate to looking at the many issues that we have in common and examining how we are choosing to address them. I expect that both Dutch Clerks and Canadian Clerks have implemented good/best practices that would be transferable from one country to the other”.*

Conclusie

Make a change in perspective was de titel van één van de inleidingen in Hartford. Dat is de toegevoegde waarde van gesprekken met buitenlandse collegae. Vanuit een gedeelde set van gemeenschappelijke waarden, kijken we allen met onze eigen waarheid naar die ander. En daar gaan we het gesprek over aan en leren zo de betrekkelijkheid van ons eigen denken en onze eigen ervaringen kennen. Het zet je eigen problemen in een ander perspectief en biedt op die manier handreikingen voor oplossingen. Of zoals keynote speaker Warren MacDonald zei: *“It’s not ‘what you see is what you get’ but ‘how you see is what you get’”.*

Onze opgedane kennis kunnen wij weer ten dienste stellen ter verbetering van het openbaar bestuur in ons eigen land en vooral ook aan onze eigen gemeenten die het mede mogelijk hebben gemaakt over de grenzen heen te kijken. Tot slot, een wijze internationale les, met dank aan griffier Sharon Cassler: *“I’ve learned through the years that no matter how far apart we are – we all deal with the same issues and we all strive to do the same thing. When you ask ‘what can we learn from each other’ – the answer to that question is unending. We need to broaden our horizons, think outside the box and realize that in this great big world of ours, our similarities are more than our differences. We need to learn to listen – listen to suggestions on best practices, learn from others as to what programs work for them and why. And the biggest thing to learn is, not to be afraid. Don’t be afraid to take a risk on implementing change, a new program or a new idea. Don’t be afraid that something you think is a great idea may not work right away – be willing to branch out and give it a try. You know the old saying ‘if at first you don’t succeed, try, try again!’”*